

Addendum: Aanvullend natuuronderzoek Boonkweg 21 in Haaksbergen

In het kader van de Flora- en faunawet

Addendum:

Aanvullend natuuronderzoek

Boonkweg 21 in Haaksbergen

Beknopt overzicht van de inventarisatiegegevens in het kader van de
Flora- en faunawet

In opdracht van:

Hamvast BV
Dorpsstraat 68
7683 BL Den Ham
Contactpersoon: Dhr. G. Bargeman

Uitgevoerd door:

Ecologisch Adviesbureau
Ecochore Natuurtechniek
Ruitersweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Onderzoeksgroepen: Vleermuizen en vogels
Onderzoeksmethodiek: Auditieve (batdetector Pettersson D240x), territoriumkartering en visuele inspectie

Auteur: B. Voerman
Veldwerk: R. Papendorp
B. Voerman

Datum: oktober 2014

Dit rapport is gedrukt op 100% FSC-papier

*Foto voorzijde: zicht op meest authentieke schuur op de planlocatie.
(schuur B zoals in de rapportage besproken).*

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie.

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
3. Onderzoekresultaten	8
3.1 Vogels.....	8
3.2 Vleermuizen.....	9
4. Toetsing Flora- en faunawet	11
4.1 Algemeen	11
4.2 Ingreep	11
4.3 Effecten	12
4.4 Toetsing Flora- en faunawet	12
4.5 Mitigerende maatregelen	14
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	16
LITERATUUR	17
BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART	18
BIJLAGE 2: TOELICHTING FLORA- EN FAUNAWET	20
BIJLAGE 3: MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELLEN	24

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de onderzoekslocatie staat een voormalig agrarisch bedrijf. De agrarische functie is reeds jaren geleden opgeheven waardoor de schuren niet meer als agrarisch in gebruik zijn.

Hamvast BV is voornemens alle aan agrarische activiteiten gerelateerde bebouwing te slopen. Voor de voorgenomen ontwikkelingen is een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Flora- en faunawet, is in het voorjaar van 2013 een quickscan natuuronderzoek op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna (*Rapport: Quickscan natuuronderzoek Boonkweg 21 in Haaksbergen - Ecochore Natuurtechniek, rapportnummer: 13467*). Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna. Uit de onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot de groep vleermuizen en vogels te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande ingreep voor deze soortgroepen heeft.

Om de functie van het gebied voor vleermuizen in kaart te kunnen brengen is een nader vleermuisonderzoek uitgevoerd in de periode mei - september. Hierbij zijn verspreid over het zomerhalfjaar verschillende inventarisaties uitgevoerd door een vleermuisdeskundige. Naast het vleermuisonderzoek is in het voorjaar onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van huismussen, steenuil en kerkuil binnen het plangebied.

Onderliggend rapport is opgesteld als addendum bij de opgestelde quickscanrapportage. Voor algemene beschrijvingen en afwegingen van overige soortgroepen wordt naar de betreffende rapportage verwezen.

- Quickscan natuuronderzoek Boonkweg 21 in Haaksbergen
rapportnummer: 13467, Ecochore natuurtechniek, 2013.

Tijdens het aanvullende vleermuis- en vogelonderzoek in 2014 is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Flora- en faunawet overtreden.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen van het nader onderzoek.

2. INVENTARISATIEOPZET

Tijdens verschillende bezoeken in 2013 en 2014 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen, huismus, steenuil en kerkuil. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in deze paragraaf nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied wordt verwacht dat er geen soorten en functies zijn gemist.

Bezoekdata	starttijd	weersgesteldheid	hoofdonderzoek	Onderzoeker
05-11-2013	19:00	bewolkt, droog, windkracht 2 ZW, 6 °C	vleermuizen	Bas Voerman
22-11-2013	19:30	bewolkt, droog, windkracht 1 NNO, 6 °C	vleermuizen	Bas Voerman
12-04-2014	21:00	half bewolkt, droog, windkracht 1 W, 12 °C	steenuil	Bas Voerman
16-05-2014	10:30	onbewolkt, droog, windkracht 1 NNO, 18 °C	huismus	Bas Voerman
05-06-2014	21:30	half bewolkt, droog, windkracht 0 ZW, 25-22 °C	vleermuizen en vogels	Rob Papendorp
17-06-2014	21:45	bewolkt, droog, windkracht 1 N, 14 °C	vleermuizen en vogels	Rob Papendorp
02-07-2014	21:40	half bewolkt, droog, windkracht 0, 18-15 °C	vleermuizen	Rob Papendorp
20-08-2014	23:30	bewolkt, droog, windkracht 1 WZW, 17 °C	vleermuizen	Bas Voerman
18-09-2014	20:30	half bewolkt, droog, windkracht 1 ZO, 19 °C	vleermuizen	Rob Papendorp

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethode van de onderzochte groepen gegeven zoals uitgevoerd in het plangebied dat is weergegeven in figuur 1.

Vogels: huismus, kerkuil en steenuil

Voor deze soorten is gericht onderzoek uitgevoerd naar vaste verblijfplaatsen. Voor alle drie de soorten betreft dit de feitelijke nestlocaties. Voor met name de kerkuil betreft het zowel de nestlocatie als eventuele veel gebruikte rustlocaties. Het onderzoek is uitgevoerd middels een visuele inspectie waarbij gebruik is gemaakt van verrekijker, spiegeltje, ladder ed. Voor de steenuil is eveneens in de avonduren geluidsnabootsing toegepast. Hierbij is gebruik gemaakt van geluiden van steenuilen die reeds jaren voor onderzoek worden gebruikt en waarmee goede responsresultaten zijn bereikt.

In het onderzoek is beoordeeld of deze locaties aanwezig zijn en welke consequenties de werkzaamheden hebben op de feitelijke locaties en het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie en individuen.

Voor zowel huismus, kerkuil als steenuil geldt een uitgebreide toetsing indien broedlocaties worden aangetast. Deze toetsing wordt gehanteerd bij aanvragen voor ontheffingen of omgevingsvergunningen. Door het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende vragen beantwoord worden.

Beoordelingskader:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en rust- en / of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?
- Is er een wettelijk belang? Eén van de volgende belangen moet gelden:
 - bescherming van flora en fauna (b)
 - veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken:
 - de locatie
 - de inrichting op de locatie

- de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar?

Deze onderzoeksvragen zijn opgesteld door het ministerie van EL&I en beschreven in de soortenstandaards van betreffende soorten. In deze soortenstandaards is eveneens de onderzoeksinspanning geformuleerd om gefundeerde uitspraken te kunnen doen omtrent aan- of afwezigheid en functionaliteit van het gebied voor betreffende soorten. Dit onderzoek is op deze soortenstandaards, in combinatie met de broedvogelmonitorings-handleiding van SOVON, gebaseerd. Deze soortenstandaards zijn vrij via internet verkrijgbaar.

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Pettersson D240x en luisterkast Pettersson D500x) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Zoom H2). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik. De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven. Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De avondbezoeken in het voorjaar zijn gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna.

De bezoeken in augustus en september zijn in de avonduren uitgevoerd. Het onderzoek is gestart minimaal 1 uur na zonsondergang. De gebruikte methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2013 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdierverseniging.

2.2 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Flora- en faunawet vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht, zie kader bijlage 2, blz. 20) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Dit is hier echter, behoudens de voorgenomen sloop, niet het geval.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied.
Uitsnede betreft het erf met opstallen.
Bron: Google Earth.

3. Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in bijlage 1. In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

3.1 Vogels

Gedurende het seizoen is specifiek onderzoek uitgevoerd naar 3 soorten vogels waarvan de nestlocaties aangemerkt kunnen worden als vaste rust- of verblijfplaats en aanwezigheid redelijkerwijs mogelijk was:

- Huismus (*Passer domesticus*)
- Kerkuil (*Tyto alba*)
- Steenuil (*Athene noctua*)

Tijdens het onderzoek is eveneens gelet op andere soorten uit categorie 1-4 waarvan de nest- en rustlocaties bescherming genieten zoals weergegeven in bijlage 2. Nestlocaties van soorten uit deze categorieën zijn niet aangetroffen.

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld. In bijlage 1 is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vaste verblijfslocaties.

Huisumus (*Passer domesticus*)

Tijdens de verschillende bezoeken zijn geen waarnemingen van deze soort op de planlocatie verricht. Ondanks de potentieel geschikte broedlocaties in schuren en de woning is deze soort in 2014 geen broedvogel op de planlocatie.

Kerkuil (*Tyto alba*)

In schuur A (zie figuur 1) zijn tijdens het quickscan onderzoek in het voorjaar van 2013 (*rapportage 13467 Ecochore Natuurtechniek*) braakballen en schijfsporen gevonden van kerkuil. Tijdens het nader onderzoek is gezocht naar verse sporen en aanwijzingen op welke wijze de schuur in gebruik is door deze soort.

Tijdens het najaarsonderzoek naar vleermuizen is de soort wederom uitvliegende uit schuur A waargenomen. Er is geen broedlocatie in het plangebied aanwezig. In 2014 werd de schuur buiten het broedseizoen gebruikt als rustlocatie van een enkel individu.

Steenuil (*Athene noctula*)

Het onderzoek middels geluidsnabootsing leverde op twee locaties respons op van een reagerend mannetje. In bijlage 1 zijn deze locaties weergegeven. Beide roepende mannetjes waren niet op de onderzoekslocatie aanwezig maar buiten het plangebied op naburige erven. In het voorjaar, tijdens de overige vleermuisbezoeken, is geen activiteit van steenuilen op de planlocatie waargenomen waardoor aangenomen kan worden dat er geen broedterritorium op de planlocatie aanwezig was.

Tijdens het najaarsonderzoek op 18 september werd korte tijd een roepende steenuil waargenomen in een groepje zomereiken in het weiland ten zuidwesten van het plangebied. Vermoedelijk betreft het een rondzwervend (jong) mannetje of een van de vogels van naburige erven.

Naast de te onderzoeken soorten zijn losse waarnemingen verricht van:

- Grote bonte specht - territoriaal langs rand plangebied
- Houtduif - broedlocatie binnen plangebied
- Koolmees - territoriaal
- Merel - territoriaal
- Pimpelmees - territoriaal
- Roodborst - territoriaal
- Tjiftjaf - territoriaal
- Vink - territoriaal
- Winterkoning - territoriaal
- Witte kwikstaart - broedlocatie binnen plangebied

3.2 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn 4 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld. In bijlage 1 is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vleermuizen.

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Tijdens alle bezoeken zijn op en rondom de planlocatie waarnemingen van deze soort verricht. De eerste dieren worden vrij snel na zonsondergang gesignaleerd waarna gedurende een groot deel van de nacht dieren worden waargenomen. Er wordt met name gefoerageerd langs de Boonkweg en de forse zomereiken op het erf.

Tijdens de ochtendtelling op 17 juni zijn 4 gewone dwergvleermuizen zwermend waargenomen waarna de dieren bij zonsopkomst op enkele plekken schuur B (zie figuur 1) invlogen. Tijdens de najaarsronden zijn eveneens 2-3 dieren uitvliegend uit deze schuur gezien. Tijdens de twee avondronden in het voorjaar waren sterke vermoedens van een enkele uitvliegend dier, maar kon dit niet worden bevestigd.

Door de uitvliegende en zwermende dieren is aangetoond dat in schuur B een verblijfplaats aanwezig is. Gezien het lage aantal individuen kan worden gesteld dat er geen kraamverblijf op de planlocatie aanwezig is. Het betreft hier enkele mannetjes die solitair of in een kleine groep onder de pannen of op andere plekken in schuur B verblijven. De waarnemingen tijdens het baltonderzoek bevestigen dit.

Na het uitvliegen blijven de dieren op het erf en langs de Boonkweg foerageren. Het totale aantal waargenomen gewone dwergvleermuizen langs de Boonkweg ligt op meer dan 20 dieren (geschat aantal). Dit aantal toont aan dat in de omgeving, in een andere woning buiten het onderzoeksgebied een grotere groep dieren aanwezig is met naar alle waarschijnlijkheid een kraamgroep.

Tijdens de baltonderzoeken in augustus en september, zijn diverse baltsende mannetjes aangetroffen. De mannetjes van gewone dwergvleermuizen vliegen baltsend veelal direct boven de paarlocatie. Hierdoor is het in kaart brengen van specifieke paarlocaties bij deze soort echter veelal vrij lastig. In totaal zijn tot 4 baltsende mannetjes aangetroffen tijdens het onderzoek in augustus. Tijdens het onderzoek in september lag het aantal gewone dwergvleermuizen aanzienlijk lager dan voorgaande rondes. Wel werden ook tijdens die ronde 3 baltsende mannetjes waargenomen.

Met name boven schuur B en de zomereiken op het erf wordt gebaltst. Gezien het waargenomen specifieke gedrag tijdens beide inventarisatiedagen kan worden aangenomen dat een viertal paarlocaties in schuur B aanwezig zijn.

Tijdens de bezoeken is specifiek gezocht naar zwermgedrag en andere indicaties dat kan duiden op een winterverblijf. Dergelijke activiteiten zijn niet aangetroffen.

Paarverblijfplaatsen van mannetjes kunnen regelmatig eveneens worden gebruikt als winterverblijf. Voor gewone dwergvleermuizen zijn twee typen winterverblijfplaatsen bekend: winterverblijfplaatsen waar mannetjes alleen, soms met enkele vrouwtjes verblijven en de winterverblijfplaatsen met groepen van veel exemplaren. Met name de winterverblijfplaatsen met enkele exemplaren zijn moeilijk aan te tonen. Er mag zekerheidshalve vanuit gegaan worden dat een plek die als zomerverblijfplaats in gebruik is, tevens ook als winterverblijf wordt gebruikt.

Met betrekking tot de betreffende schuur kan echter worden aangenomen dat hier geen geschikte overwinteringlocaties aanwezig zijn. Er zijn geen verblijfsruimte met geschikt microklimaat (vorstvrij, hoge luchtvochtigheid en dergelijke) aanwezig. Tijdens de onderzoeken in 2013 is slechts een enkel individu waargenomen langs de Boonkweg wat mogelijk kan bevestigen dat er op de planlocatie geen activiteit (winterverblijf) meer aanwezig is. Dit is echter een aanname.

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Op 2 juli is korte tijd een foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen. Het dier was aanwezig tussen de zomereiken op het erf. Tijdens overige rondes zijn geen waarnemingen meer verricht van deze soort. Eveneens zijn geen baltsende mannetjes waargenomen.

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Tijdens alle bezoeken zijn enkele laatvliegers rondom de planlocatie aangetroffen. Het betreft circa 7-9 dieren die enige tijd, direct na zonsondergang, foerageren op het erf. Tijdens het ochtendbezoek, ruim voor zonsopkomst, zijn eveneens enkele dieren in relatie tot de woning waargenomen. Nadere controle tijdens latere bezoeken leverende de bevestiging dat in de woning een verblijfplaats van deze soort aanwezig is. Het aantal dieren wordt op maximaal 9 exemplaren geschat.

Er is geen balts- of paaractiviteit van deze soort binnen het plangebied waargenomen. Van deze soort zijn vrij weinig details bekend ten aanzien van overwinterende dieren en functionerende winterverblijven. Gezien de opbouw van de woning en de tijdens alle bezoeken in 2014 bewoonde verblijfplaats, kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de dieren ook overwinteren in de woning.

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Tijdens verschillende bezoeken zijn rosse vleermuizen waargenomen. Tijdens de avondronden wordt af en toe door een enkel dier boven de weilanden rondom de planlocatie gefoerageerd. Er zijn geen verblijfplaatsen van deze soort binnen de planlocatie aanwezig. Er zijn eveneens geen zwermende of baltsende dieren waargenomen. Het erf maakt geen onderdeel uit van een essentieel foerageergebied van deze soort.

4. Toetsing Flora- en faunawet

4.1 Algemeen

Sinds het in werking treden van de AMvB artikel 75, 26 feb. 2005, is de beschermde status van dieren en planten opgedeeld in 3 tabellen, zie kader.

Soorten die vermeld staan op Tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffing indien de werkzaamheden aan te merken zijn als Ruimtelijke Ontwikkelingen. Tabel 2 en 3 soorten zijn zwaarder beschermd en hiervoor is nader onderzoek of toetsing noodzakelijk.

Voor vogels geldt dat alle inheemse soorten beschermd zijn. Verstoring of verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd.

De groep *vogels* wordt niet specifiek aangegeven in de tabelverdeling. Voor deze groep is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. In Nederland is de soortbescherming verankert in de Flora- en faunawet en zijn de soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn opgenomen in tabel 3 van de AMvB artikel 75. Hierdoor zijn alle vleermuissoorten zwaar beschermd.

Zie voor een uitgebreide toelichting van de Flora- en faunawet (Ff-wet) bijlage 2.

Tabelindeling Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten: algemene vrijstelling of ontheffing/lichte toets

Tabel 2: Overige soorten: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/lichte toets

Tabel 3: Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB: vrijstelling met gedragscode of ontheffing/uitgebreide toets

4.2 Ingreep

De agrarische functie is reeds jaren geleden opgeheven waardoor de schuren niet meer als agrarisch in gebruik zijn. Hamvast BV is voornemens alle aan agrarische activiteiten gerelateerde bebouwing te slopen. De woning blijft behouden. Eveneens is er een mogelijkheid dat een schuur (schuur B figuur 1) wordt gerestaureerd.

Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- Slopen 2-3 opstallen en mestsilo;
- Verwijderen verharding en sleuven-silo's

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

- De uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

4.3 Effecten

Huismus

Van deze soort zijn geen broedlocaties vastgesteld. Door het ontbreken van de soort als broedvogel zijn geen verdere maatregelen noodzakelijk.

Kerkuil

Gezien de waarnemingen kan worden gesteld dat op de planlocatie een in gebruik zijnde rustplaats aanwezig is.

De planlocatie is gelegen in het buitengebied met diverse verspreid staande boerderijen en bijhorende opstallen. Naar verwachting zal een broedlocatie in een schuur in de directe omgeving aanwezig kunnen zijn. Kerkuilen gebruiken, met name het mannetje in de broedperiode, jaarrond een netwerk van rustlocaties rondom de broedlocatie die afwisselend gebruikt worden en dus onderdeel uitmaken van de levenscyclus. Het definitief verwijderen van een dergelijke locatie kan een negatieve uitwerking hebben op de kwaliteit van de lokale populatie.

De locatie is zowel in 2013 als in 2014 in gebruik als rustlocatie van kerkuil. Er is in 2014 niet gebroed op de planlocatie.

Door de voorgenomen ingreep verdwijnt een vaste rustlocatie.

Steenuil

Van deze soort is geen broedlocatie vastgesteld. Door het ontbreken van de soort als broedvogel zijn geen verdere maatregelen noodzakelijk.

Vleermuizen

In de (mogelijk) te slopen gebouwen zijn minimaal vier paarlocaties van gewone dwergvleermuis aangetroffen. De dieren hebben een verblijfplaats in schuur B. Bij sloop van dit gebouw zullen deze verblijfplaatsen verdwijnen. Bij grootschalige renovatie kunnen de verblijfplaatsen eveneens worden beschadigd of verwijderd.

Hierdoor is het noodzakelijk mitigerende (lees verzachtende) maatregelen te treffen om te voorkomen dat individuen worden geschaad en schade ontstaat aan de lokale populatie, zie § 4.5: mitigerende maatregelen. Het biotoop zal door de geplande sloop en herinrichting niet negatief veranderen. De laanbomen langs de Boonkweg en de forse zomereiken op het erf zullen behouden blijven waardoor geen schade ontstaat aan eventueel foerageergebied en vliegroute. Hierdoor zal de ingreep geen significant (negatief) effect hebben op de foerageerkwaliteiten en vliegroutes voor de lokale populatie. Deze afweging geldt eveneens voor de overige aangetroffen vleermuissoorten.

Steenmarter - (overgenomen uit de quickscanrapportage)

Op de locatie sprake is van een vaste verblijfplaats. Dit is tijdens het onderzoek in 2013 vastgesteld. Steenmarters zijn hoofdzakelijk solitair levende dieren. Alleen vrouwtjes met jongen leven langere tijd gezamenlijk in een territorium. Binnen het territorium hebben deze dieren enkele verblijfplaatsen die met regelmaat worden gebruikt. Het verwijderen van een verblijfplaats kan daardoor een grote impact hebben op de leefwijze van het aanwezige dier. Het verwijderen van een vaste verblijfplaats is daardoor in feite ontheffingsplichtig. Indien de locatie ten tijde van de sloop niet in gebruik is en er een alternatieve permanente verblijfplaats in de directe omgeving wordt gerealiseerd, is een ontheffing niet noodzakelijk. In de te behouden struwelen, bijvoorbeeld langs de noordzijde van het perceel, zijn zeer geschikte en eenvoudige maatregelen mogelijk om een permanente verblijfplaats te realiseren. Door deze locatie geschikt te maken is hervestiging van de soort in nieuwe woningen of in naburige woningen, en daardoor overlast, in veel gevallen te voorkomen. In de brochure `Steenmarters in en om het huis` van de zoogdierverseniging staat beschreven hoe een dergelijke nieuwe verblijfslocatie kan worden ingericht, zie <http://www.zoogdierverseniging.nl/node/271>.

Het verdient aanbeveling de werkzaamheden en de locatiekeuze met een soortdeskundige te overleggen.

4.4 Toetsing Flora- en faunawet

Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen. Hierdoor wordt met de geplande ingreep de Flora- en faunawet overtreden. Het is niet toegestaan de ingreep zonder aanvullende mitigerende maatregelen uit te voeren. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dienen daarom mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden om schade aan individuen en de lokale populatie te voorkomen.

Indien deze schade kan worden voorkomen door het treffen van de juiste mitigerende maatregelen is geen ontheffing noodzakelijk.

Met betrekking tot de vogels is door het ministerie van EL&I een lijst opgesteld waarin vogelsoorten zijn opgenomen waarvan de nest- en rustlocaties als vaste, en daardoor beschermde, locaties zijn aangemerkt. Hierbij is onderscheid gemaakt in 5 categorieën. Zie hiervoor bijlage 2.

De aangetroffen soorten met vaste verblijfplaatsen betreffen:

- Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) - categorie 5
- Kerkuil (*Tyto alba*) - categorie 3

Voor categorie 1-4-soorten is compensatie noodzakelijk indien de vaste verblijflocaties verdwijnen. Voor categorie 5 soorten is compensatie alleen dan noodzakelijk indien ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen bijvoorbeeld wanneer er geen alternatieve broedlocaties in de directe omgeving voorhanden zijn.

Van de boerenzwaluw is tijdens het quickscanonderzoek in 2013 1 broedlocatie aangetroffen die zal verdwijnen. Door het verdwijnen van een enkele broedlocatie en de aanwezigheid van diverse in gebruik zijnde boerderijen in de omgeving, kan worden gesteld dat er alternatieve broedlocaties in de omgeving aanwezig zijn en er geen afbreuk wordt gedaan aan de lokale populatie. Hierdoor zijn geen nadere compenserende maatregelen noodzakelijk. Wel is het van belang te zorgen dat de sloop buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd. Het broedseizoen van boerenzwaluwen kan erg lang zijn. Het kan beginnen vanaf april en eindigen in september. Van belang is dat er gesloopt wordt in de periode dat er geen nest bezet is.

Kerkuil

Voor de kerkuil zijn nadere maatregelen noodzakelijk om het behoud van het aantal vaste verblijfslocaties te garanderen. Indien dit niet mogelijk is, is een ontheffing noodzakelijk en dienen onderstaande vragen van het beoordelingskader te worden beantwoord.

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en rust- en / of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?
- Is er een wettelijk belang? Eén van de volgende belangen moet gelden:
 - bescherming van flora en fauna (b)
 - veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken:
 - de locatie
 - de inrichting op de locatie
 - de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar?

Zoals beschreven verdwijnt een vaste rustlocatie van kerkuil. Deze activiteit is in strijd met artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hierdoor is het noodzakelijk maatregelen te treffen zodanig dat het aantal geschikte rustlocaties binnen het aanwezige territorium behouden blijft. Indien een passende, alternatieve rustlocatie wordt gerealiseerd binnen het territorium, vindt geen overtreding plaats en is geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. In paragraaf 4.5 zijn enkele mitigerende maatregelen verder uitgewerkt.

Vleermuizen

De paarlocaties van gewone dwergvleermuizen vallen onder bovenstaand Artikel 11 van de Flora- en faunawet doordat de dieren jaarlijks gebruik zullen maken van deze locatie waardoor het een onderdeel vormt van het complexe leefgebied van de aanwezige populatie. Hierdoor wordt met de geplande ingreep de Flora- en faunawet overtreden. Het is daardoor niet toegestaan de ingreep zonder aanvullende mitigerende maatregelen uit te voeren om schade aan individuen en de lokale populatie te voorkomen. Indien deze schade kan worden voorkomen door het treffen van de juiste mitigerende maatregelen is geen ontheffing noodzakelijk.

Steenmarter - (overgenomen uit de quickscanrapportage)

Deze soort gebruikt de locatie als vaste verblijfplaats. De soort staat vermeld op Tabel 2 Ff-wet waardoor een zwaarder beschermingsregime van toepassing is. Vaste verblijfplaatsen van zwaar beschermde soorten zijn beschermd krachtens artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hierdoor is het verwijderen van in gebruik zijnde vaste verblijfplaatsen niet zonder meer toegestaan en kan een ontheffing noodzakelijk zijn. Indien een alternatieve locatie zoals in paragraaf 4.3 beschreven wordt aangelegd en tijdens de sloop de verblijfplaats niet in gebruik is, is geen ontheffing noodzakelijk.

4.5 Mitigerende maatregelen

Zoals aangegeven, is door het treffen van mitigerende maatregelen geen ontheffing noodzakelijk. Hiervoor is het noodzakelijk dat alle hieronder beschreven aandachtspunten worden uitgevoerd.

Voor de soorten zijn de maatregelen te verdelen in periode en methode van de sloop en het aanbrengen van nieuwe voorzieningen. In bijlage 3 is een verdere toelichting ten aanzien van de gewone dwergvleermuis op de maatregelen beschreven.

Kerkuil

Er mag op geen enkel moment een verslechtering van de functionaliteit van een voortplantingsplaats en/of van een vaste rust- en verblijfplaats optreden, ook niet tijdelijk. De functionaliteit van de voortplantingsplaats en/of van de vaste rust- en verblijfplaats wordt aangetast als de voortplantingsplaats of verblijfplaats zelf of essentiële delen van het gebied rond de aangetroffen voortplantingsplaats of verblijfplaats vernietigd worden, of als de kwaliteit ervan achteruitgaat, waardoor de voortplantingsplaats of verblijfplaats zijn functie niet meer kan vervullen.

Om dit te voorkomen is het van belang dat gezocht wordt naar mogelijkheden voor het aanbrengen van een nieuwe locatie die in gebruik kan worden genomen als rustlocatie of eventueel als broedlocatie. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Behouden van een voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats binnen het plangebied of direct aangrenzend aan het gebied door tijdig voldoende nieuwe huisvestingsmogelijkheden aan te bieden, bijvoorbeeld in de vorm van kerkuilkasten. Indien schuur B (figuur 1) behouden blijft is deze schuur zeer geschikt voor het plaatsen van een kerkuilkast. Indien dit niet mogelijk is kan op nabij gelegen erven worden gezocht naar mogelijkheden voor het plaatsen van een kast.
- De vervangende nestgelegenheid moet duurzaam genoeg zijn.
- De vervangende nestgelegenheid moet voldoende veiligheid bieden tegen predatoren.

Het verdient voorkeur deze ingreep met een deskundig ecooloog of met een lokale kerkuilenwerkgroep te bespreken om zo de kwaliteit te waarborgen. Het aanbrengen van een nieuwe kast of rustlocatie dient echter vooraf aan de sloopwerken te worden gerealiseerd.

Door toepassing van het bovenstaande komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding en is geen ontheffing noodzakelijk.

Doordat de locatie in de toekomst alsnog kan worden gebruikt als broedlocatie, is het van belang dat, indien de sloop enkele broedseizoenen (na 2015) wordt uitgesteld, voorafgaande aan de sloop opnieuw wordt beoordeeld of de locatie al dan niet fungeert als broedlocatie.

Vleermuizen

Periode en methodiek van sloop

- De periode van de sloop dient te worden afgestemd op de ecologie van de soort waardoor de sloop buiten de meest kwetsbare periode kan worden uitgevoerd. Doordat er mogelijk overwinterende dieren aanwezig zijn, dient de sloop plaats vinden in de periode na de winterslaap en voor de periode van in gebruik zijnde zomerverblijven. Deze periode ligt globaal tussen begin maart tot begin mei. De zomerperiode is minder geschikt om te slopen aangezien solitaire mannetjes van het gebouw gebruik kunnen maken. Ook ligt deze periode in het vogelbroedseizoen waardoor sloop niet is toegestaan indien broedende vogels in de directe omgeving aanwezig zijn.
- Doordat het verlaten van de verblijfplaats van verschillende factoren afhankelijk is, dient voorafgaande aan de sloop verstoring plaats te vinden van het binnenklimaat waardoor eventueel nog aanwezige vleermuizen gestimuleerd worden hun verblijfplaats te verlaten en elders een nieuw verblijf te zoeken. Concreet betekend

dit dat minimaal een week voorafgaande aan de sloop delen van het pannendak worden verwijderd zodoende dat verstoring van het aanwezige microklimaat plaatsvindt. In muren met een spouwmuur (woning) dienen forse gaten in de muur gemaakt te worden om de kwaliteit van het microklimaat te verstoren waardoor eventueel aanwezige dieren passief worden gedwongen te vertrekken.

Te treffen voorzieningen

Door de sloop zullen vier paarlocaties verdwijnen waardoor compensatie noodzakelijk is om overtreding met de Flora- en faunawet en schade aan de lokale populatie gewone dwergvleermuizen te voorkomen. Deze schade ontstaat ook als schuur B grootschalig wordt gerenoveerd. Om de kans op vestiging in nieuwe voorzieningen te vergroten en een stabiele populatie te behouden wordt in de Soortenstandaard van het LNV-loket als uitgangssituatie een minimale compensatieverhouding van 1-4 gehanteerd. Hierdoor is het noodzakelijk dat minimaal 16 duurzaam aangebrachte voorzieningen (kasten) in de omgeving worden gerealiseerd. Uit recente uitspraken van Dienst Regeling blijkt dat kasten bestaande uit meerdere compartimenten die daardoor afzonderlijke verblijven kunnen vormen voor meer individuen, als meerdere voorzieningen per kast kunnen worden gerekend. Indien in dit geval wordt gekozen voor kasten met drie compartimenten, zijn daardoor slechts 5 kasten noodzakelijk.

De kasten worden verspreid aangebracht en dienen te voldoen aan de in bijlage 3 gestelde randvoorwaarden.

Geschikte alternatieve locaties zijn bij de sloop van alle bebouwing binnen het plangebied echter nauwelijks aanwezig. Hierdoor is gezocht op welke wijze dit kan worden gerealiseerd. Er vanuit gaande dat alle bebouwing (behoudens de woning) binnen het plangebied wordt gesloopt, zijn er enkele mogelijkheden:

- Aanbrengen van geschikte kasten aan te behouden forse zomereiken op de planlocatie.
- Aanbrengen van geschikte kasten aan woning.

Ad 1. Op het erf en langs de Boonkweg staan diverse forse zomereiken. Hierin kunnen de kasten eveneens worden aangebracht. Rondom de kast is het wel noodzakelijk dat er een obstakelvrije invliegkans ontstaat.

Ad 2. De woning binnen het plangebied blijft behouden. Het aanbrengen van permanente kasten aan deze woningen of bijgebouwen vormt een zeer geschikte compensatiemogelijkheid.

Een verdeling van de aan te brengen kasten over de beide beschreven mogelijkheden is het meest gewenst. De exacte positionering dient in overleg met een vleermuisdeskundige te worden bepaald. Zie voor verdere toelichting bijlage 3.

Indien schuur B wordt gerenoveerd maar wel behouden blijft, kunnen de kasten eveneens aan of in deze schuur worden geïntegreerd.

Steenmarter

Zie paragraaf 4.3.

Overige soorten

Binnen het plangebied zijn diverse broedvogelsoorten aangetroffen. Alle te verwachten vogelsoorten zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet en de Vogelrichtlijn. Ontheffing voor deze diergroep is in de meeste gevallen niet mogelijk.

Dit betekent dat het verstoren, verontrusten, doden en anderszins van vogels en nesten niet is toegestaan. Deze overtredingen zijn kunnen worden veroorzaakt door het uitvoeren van de geplande werkzaamheden.

Voor vogels geldt dat deze tijdens de broedperiode het meest gevoelig zijn voor verstoring. De rest van het jaar zijn zij flexibeler en is de kans op nadelige effecten door de werkzaamheden voor de individuen aanzienlijk minder. Hierdoor is het sterk aan te bevelen buiten het broedseizoen te starten met de werkzaamheden waardoor bij aanvang van het broedseizoen het verstoringseffect op vogels minimaal is.

Globaal kan worden gezegd dat de broedperiode, voor de mogelijk aanwezige soorten, ligt tussen 15 maart en 15 juli. Hierbij dient wel te worden op gemerkt dat indien broedende vogels in een andere periode van het jaar worden aangetroffen, hierbij zorgvuldig dient te worden omgegaan zodat verstoring van de broedende vogels wordt voorkomen.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Dit addendum is geschreven als aanvulling op een quickscanonderzoek zoals in de inleiding is aangegeven. Tijdens het aanvullende onderzoek is onderzoek verricht naar het voorkomen van huismus, kerkuil, steenuil en vleermuizen op de planlocatie. Tijdens het voorgaand uitgevoerde quickscanonderzoek zijn reeds verspreidingsgegevens van kerkuil en steenmarter binnen het plangebied bekend geworden.

Huisumus

Van deze soort zijn geen waarneming binnen het plangebied verricht. Hierdoor zijn voor deze soort geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Kerkuil

Van deze soort is een in gebruik zijnde vaste rustplaats aanwezig in een te slopen schuur. Doordat deze locatie verdwijnt is het treffen van enkele mitigerende maatregelen noodzakelijk. Deze maatregelen dienen te worden gerealiseerd voordat met de sloop kan worden begonnen.

Steenuil

Van deze soort zijn geen waarneming binnen het plangebied verricht. Hierdoor zijn voor deze soort geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Steenmarter

Van deze soort is een in gebruik zijnde vaste rustplaats aanwezig in een te slopen schuur. Doordat deze locatie verdwijnt is het treffen van enkele mitigerende maatregelen noodzakelijk. Deze maatregelen dienen te worden gerealiseerd voordat met de sloop kan worden begonnen.

Vleermuizen

In de te slopen gebouwen zijn minimaal vier paarlocaties van gewone dwergvleermuizen aanwezig. Doordat deze locaties verdwijnen is het treffen van enkele mitigerende maatregelen noodzakelijk. Deze maatregelen dienen te worden gerealiseerd voordat met de sloop kan worden begonnen.

Volledigheid onderzoek

Op de locatie Boonkweg 21 in Haaksbergen zijn enkele natuuronderzoeken uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (zwaar) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen zwaar beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek als volledig worden beschouwd.

Het treffen van mitigerende maatregelen voor kerkuil, gewone dwergvleermuis en steenmarter is noodzakelijk voordat de sloop van de schuren kan worden uitgevoerd. Indien geschikte maatregelen worden getroffen is geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

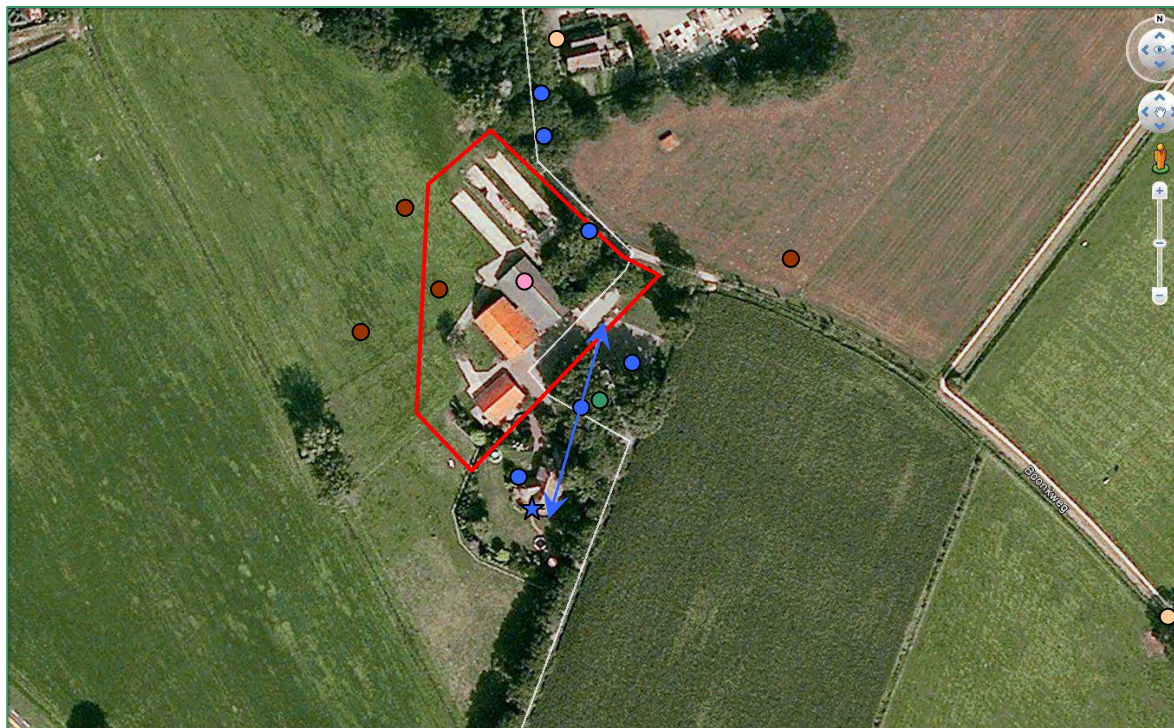
LITERATUUR

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640321&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_file_id=14765 (08-11-2010)].
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.
- Dienst Regelingen. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.natuurloket.nl
- www.hetlnvloket.nl
- www.gelderland.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.waarneming.nl
- www.telmee.nl

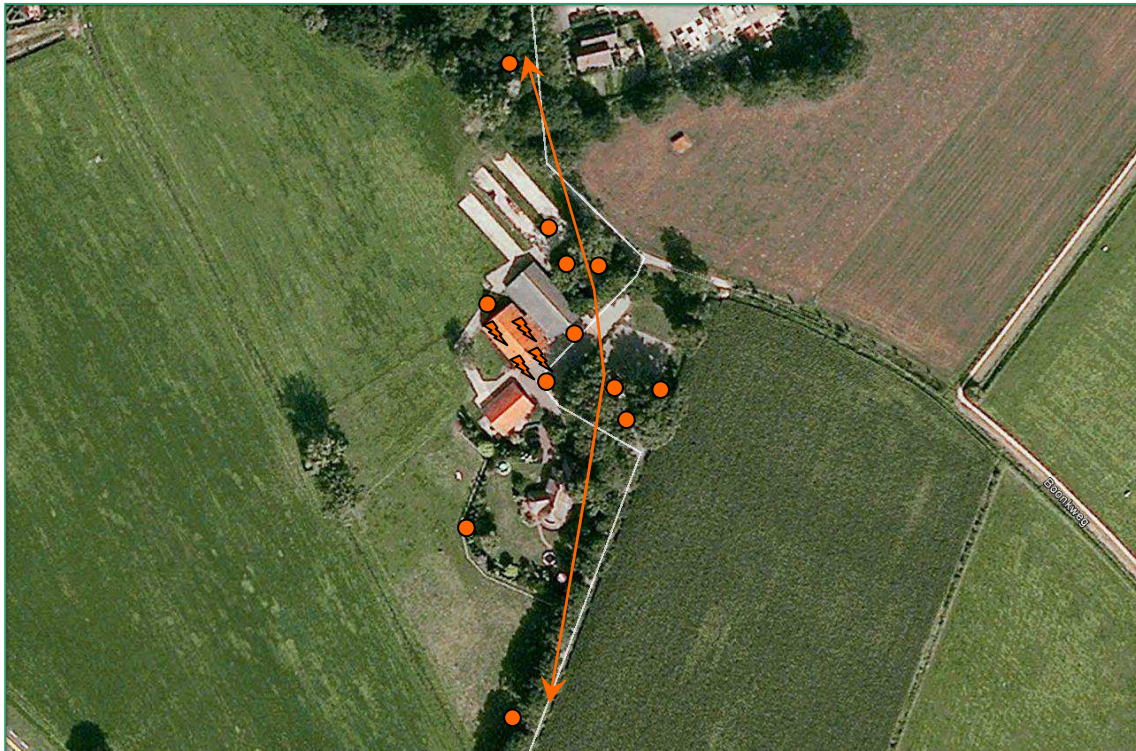
BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART

Figuur 2. Verspreidingskaart waargenomen beschermde soorten.
Het roodomkaderde perceel betreft de globale begrenzing van de onderzoekslocatie.

- - schuur met rustlocatie kerkuil
- - locatie roepende steenuilen
- - gewone dwergvleermuis (zie figuur 3)
- - laatvlieger
- - rosse vleermuis
- - ruige dwergvleermuis

- Stippen - losse waarnemingen (indicatief. De stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding - (samenvatting van alle bezoeken)
- Pijlen - foerageeractiviteit en vliegroutes
- Ster - verblijfplaats (globale positionering)

Figuur 3. Verspreidingskaart waargenomen gewone dwergvleermuis.
Het roodomkaderde perceel betreft de globale begrenzing van de onderzoekslocatie.

● - gewone dwergvleermuis

Stippen - losse waarnemingen (indicatief. De stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding - (samenvatting van alle bezoeken)

Pijlen - foerageeractiviteit en vliegroutes

Bliksemschicht - baltsvlucht mannetje. Globale positionering van paarverblijven van gewone dwergvleermuis, exacte locatie is niet bekend.

BIJLAGE 2: TOELICHTING FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Daarbij worden in deze wet de bepalingen samengevoegd die voorheen in verschillende wetten waren gebundeld: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantsoorten.

De Flora- en faunawet is in beginsel gericht op de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen. De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving, *Artikel 2 Flora- en faunawet*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten artikel 2 van de Flora- en faunawet.

Artikel 2

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de verbodsbepalingen 8 t/m 12 van toepassing.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode. De AmvB verdeelt alle beschermde soorten (met uitzondering van vogels) in drie groepen - *Tabellen*. Voor vogelsoorten geldt een andere regeling.

Beschermde soorten	Zonder gedragscode	Met gedragscode
Licht beschermde soorten - Tabel 1	Algemene vrijstelling	Algemene vrijstelling
Overige beschermde soorten - Tabel 2	'Lichte' toetsing	Vrijstelling
Streng beschermde soorten - Tabel 3	Uitgebreide toetsing	Uitgebreide toetsing

Tabel: toetsingscriteria voor ontheffing bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als deze soorten op de locatie voorkomen, en het werk valt onder de werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan geldt daarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Als geen sprake is van werkzaamheden zoals beschreven, dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanvraag wordt dan onderworpen aan de lichte toets. Toetsingscriteria daarbij zijn of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient. Uiteraard geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht; Artikel 2.

Tabel 2

Deze soorten krijgen een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden zoals beschreven bij Tabel 1 én indien wordt gehandeld volgens een gedragscode die is goedgekeurd door de Minister van LNV. Valt het werk niet onder de werkzaamheden zoals beschreven bij Tabel 1, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Hierbij moet aangetoond worden dat de werkzaamheden er niet toe mogen leiden dat het voortbestaan van de soorten in gevaar wordt gebracht. Er mag geen afbreuk gedaan worden aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. De populatie in het gebied mag geen gevaar lopen uit te sterven. Hiervoor moeten maatregelen getroffen worden, die opgenomen worden in een ecologisch werkprotocol.

Ook hier geldt de algemene zorgplicht.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Enkel bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn moet tevens sprake zijn van een door de Habitatrictlijn erkend belang:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Wanneer soorten uit tabel 3 voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door Dienst Regelingen. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de Flora- en faunawet. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Flora- en faunawet.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de Habitatrictlijn of Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantsoorten.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(Falco subbuteo)
● Buizerd	(Buteo buteo)
● Gierzwaluw	(Apus apus)
● Grote gele kwikstaart	(Motacilla cinerea)
● Havik	(Accipiter gentilis)
● Huismus	(Passer domesticus)
● Kerkuil	(Tyto alba)
● Oehoe	(Bubo bubo)

● Ooievaar	(Ciconia ciconia)
● Ransuil	(Asio otus)
● Roek	(Corvus frugilegus)
● Slechtvalk	(Falco peregrinus)
● Sperwer	(Accipiter nisus)
● Steenuil	(Athene noctua)
● Wespandief	(Pernis apivorus)
● Zwarte wouw	(Milvus migrans).

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten van Tabel 2 en Tabel 3 geven. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Flora- en faunawet in relatie tot gedragscodes: zie de brochure van het ministerie van LNV: "Buiten aan het werk".

BIJLAGE 3: MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

Hieronder wordt aangegeven op welke wijze het voortbestaan van de lokale populatie gewone dwergvleermuizen gewaarborgd kan worden, ondanks de sloop of grootschalige verbouwing/renovatie van de bewuster schuur waar de paarlocaties zijn vastgesteld.

Periode van uitvoering:

- De periode van uitvoering dient te worden afgestemd op de ecologie van de soort waardoor de sloop buiten de meest kwetsbare periode kan worden uitgevoerd. Doordat er mogelijk overwinterende dieren aanwezig zijn, dient de sloop plaats vinden in de periode na de winterslaap en voor de periode van in gebruik zijnde zomerverblijven. Deze periode ligt globaal tussen begin maart tot begin mei. De zomerperiode is minder geschikt voor de werkzaamheden aanzien solitaire mannetjes van het gebouw gebruik kunnen maken. Ook ligt deze periode in het vogelbroedseizoen waardoor sloop niet is toegestaan indien broedende vogels in de directe omgeving aanwezig zijn.

Mogelijkheden ter plaatse (voorafgaand aan de ingreep)

Verstoren van het binnenklimaat

- Doordat het verlaten van de verblijfplaats van verschillende factoren afhankelijk is, dient voorafgaande aan de sloop verstoring plaats te vinden van het binnenklimaat waardoor eventueel nog aanwezige vleermuizen gestimuleerd worden hun verblijfplaats te verlaten en elders een nieuw verblijf te zoeken. Concreet betekend dit dat minimaal een week voorafgaande aan de sloop delen van het pannendak worden verwijderd zodoende dat verstoring van het aanwezige microklimaat plaatsvindt. In muren met een spouwmuur (woning) dienen forse gaten in de muur gemaakt te worden om de kwaliteit van het microklimaat te verstoren waardoor eventueel aanwezige dieren passief worden gedwongen te vertrekken.

Let op !:

- Vleermuisvriendelijk strippen van de gebouwen, uitsluitend tijdens relatief warme nachten (> 10°C) met gunstige weersomstandigheden uitvoeren.
- Geef de vleermuizen een paar dagen de tijd om zelfstandig te vertrekken na de verstoring van het binnenklimaat.
- Voor de start van de werkzaamheden altijd een vleermuisonderzoeker laten controleren of gebouw 'vleermuisvrij' is.

Mogelijkheden ter plaatse (compenserende / mitigerende maatregelen)

Door de sloop zullen vier paarlocaties verdwijnen waardoor compensatie noodzakelijk is om overtreding met de Flora- en faunawet en schade aan de lokale populatie gewone dwergvleermuizen te voorkomen. Om de kans op vestiging in nieuwe voorzieningen te vergroten en een stabiele populatie te behouden wordt in de Soortenstandaard van het LNV-loket als uitgangssituatie een minimale compensatieverhouding van 1-4 gehanteerd. Hierdoor is het noodzakelijk dat minimaal 16 duurzaam aangebrachte voorzieningen (kasten) in de omgeving worden gerealiseerd. Dit kunnen gevelkasten zijn aan woningen of kasten aan bomen. Hiervoor zijn verschillende typen mogelijk. Afhankelijk van de keuze kan beoordeeld worden welke typen geschikt zijn.

Uit recente uitspraken van Dienst Regeling blijkt dat kasten bestaande uit meerdere compartimenten die daardoor afzonderlijke verblijven kunnen vormen voor meer individuen, als meerdere voorzieningen per kast kunnen worden gerekend. Indien in dit geval wordt gekozen voor kasten met drie compartimenten, zijn daardoor slechts 5 kasten noodzakelijk.

Geschikte alternatieve locaties zijn bij de sloop van alle bebouwing binnen het plangebied echter nauwelijks aanwezig. Hierdoor is gezocht op welke wijze dit kan worden gerealiseerd. Er vanuit gaande dat alle bebouwing (behoudens de woning) binnen het plangebied wordt gesloopt, zijn er enkele mogelijkheden:

- Aanbrengen van geschikte kasten aan te behouden forse zomereiken op de planlocatie.
- Aanbrengen van geschikte kasten aan woning.

Ad 1. op het erf en langs de Boonkweg staan diverse forse zomereiken. Hierin kunnen de kasten eveneens worden aangebracht. Rondom de kast is het wel noodzakelijk dat er een obstakelvrije invliegkans ontstaat.

Ad 2. De woning binnen het plangebied blijft behouden. Het aanbrengen van permanente kasten aan deze woningen of bijgebouwen vormt een zeer geschikte compensatiemogelijkheid.

Een verdeling van de aan te brengen kasten over de beide beschreven mogelijkheden is het meest gewenst. De exacte positionering dient in overleg met een vleermuisdeskundige te worden bepaald.

Indien schuur B wordt gerenoveerd maar wel behouden blijft, kunnen de kasten eveneens aan of in deze schuur worden geïntegreerd.

- De kasten worden verdeeld over verschillende windrichtingen aangebracht waardoor variatie in microklimaat ontstaat.
- De kasten dienen op minimaal 3 meter hoogte te worden aangebracht.
- Binnen een straal van 4 meter voor de uitvliegopening mogen geen objecten als bomen of lichtbronnen worden geplaatst (bij de woning) of dienen takken te worden verwijderd (bij het in bomen aanbrengen van de kasten) om zo een vrije en zo donker mogelijke in- en uitvliegopening te waarborgen.
- De kasten dienen duurzaam behouden te blijven.